

Positioner om behandling af svær overvægt

Svær overvægt er et stigende folkesundhedsproblem i Danmark. Andelen af voksne med svær overvægt er steget fra 13,6 % i 2010 til 18,5 % i 2025. Udviklingen er socialt skævt fordelt og bidrager til ulighed i sundhed, ligesom der er ulighed i adgang til relevante behandlingstilbud.

Svær overvægt defineres som BMI ≥ 30 . Årsagerne er komplekse og omfatter et samspil mellem genetiske, strukturelle, sociale, adfærdsmæssige og miljømæssige faktorer, herunder om svær overvægt er induceret af medicinsk behandling af f.eks. psykisk lidelse. Forebyggelse af svær overvægt er tilsvarende kompleks og uden entydighed i hvilke parametre, der er mest virksomme såvel generelt som individuelt.

Svær overvægt kan medføre øget risiko for en række følgesygdomme, herunder hjertekarsygdomme, type 2-diabetes, visse kræftformer, søvnapnø, belastningslidelser i bevægeapparatet og mentale helbredsudfordringer og nedsat funktionsniveau. Samtidig kan personer med svær overvægt opleve stigmatisering både i samfundet og i sundhedsvæsenet, hvilket i sig selv kan påvirke det mentale og fysiske helbred negativt.

På befolkningsniveau er der en stærk sammenhæng mellem BMI og mængden af fedt på kroppen. På individniveau kan sammenhængen mellem BMI og kropssammensætning – herunder muskel og fedtfordeling – variere betydeligt. BMI afspejler desuden ikke i sig selv, om der er helbredsmæssige konsekvenser.

Personer med BMI ≥ 30 kan således være uden behandlingsbehov, mens der hos andre kan være lægefaglig indikation for behandling. Beslutning om at iværksætte behandling bør derfor bero på en individuel klinisk vurdering af den enkelte patients samlede helbredstilstand, sygdomsrisiko, funktionsevne, forventede sundhedsgevinst og risiko for skadevirkninger.

For nogle patienter vil medicinsk og/eller kirurgisk behandling være relevant som en del af et samlet tværfagligt behandlingsforløb. For andre vil indsatser med fokus på sundhedstilstand, funktionsevne og trivsel være mere relevante - enten alene eller i samspil med medicinsk og/eller kirurgisk behandling. I relevante tilfælde kan behandlingsforløb også indebære rekonstruktiv kirurgi efter større væggtab. En differentieret tilgang er vigtig for at modvirke stigmatisering og sikre, at patienter mødes med relevante og individuelt tilpassede tilbud.

Svær overvægt i barndom og ungdom kan have betydning for både fysisk helbred og trivsel og øger risikoen for vedvarende overvægt i voksenlivet. Indsatsen over for børn og unge kræver en tværgående tilgang, hvor der arbejdes struktureret med forskellige indsatser i tæt samarbejde mellem relevante aktører.

Nedenstående positioner skitserer centrale principper for, hvordan behandling af svær overvægt bør prioriteres, organiseres og kommunikeres i det danske sundhedsvæsen.

1. Svær overvægt kan kræve sundhedsfaglig behandling

Svær overvægt kan hos nogle patienter medføre betydelige helbredsmæssige konsekvenser, herunder nedsat funktionsniveau og afledte følgesygdomme, komplicere andre samtidige sygdomme eller tilstande og kræve professionel og sundhedsfaglig behandling. Omvendt kan andre med BMI ≥ 30 være uden umiddelbart behov for behandling af overvægt. Et eventuelt behandlingsbehov skal bero på en individuel klinisk vurdering, hvor BMI indgår som ét af flere elementer.

2. Behandling skal målrettes patienter, der har eller er i betydelig sygdomsrisiko

Behandling bør målrettes patienter med allerede erkendte følgesygdomme, nedsat funktionsniveau, eller betydelig øget risiko for følgesygdom, samt patienter som har komorbiditet, der kompliceres af den svære overvægt, og hvor behandling i henhold til evidensen på området kan forventes at have konkrete, positive effekter på helbredet. Sundhedsvæsenet bør sikre behandlingsmuligheder og lige adgang til behandling, for patienter, der på baggrund af individuel klinisk vurdering har et behandlingsbehov og -ønske.

3. Styrket og tværsektoriel behandling af svær overvægt hos børn og unge

Svær overvægt i barn- og ungdom øger risikoen for vedvarende overvægt i voksenlivet, og indebærer samme risici for følgesygdomme som hos voksne. Svær overvægt i barn-/ungdom kan have betydning for barnets/den unges trivsel i en grad, der påvirker den almindelige psykosociale udvikling. U hensigtsmæssig italesættelse og stigmatisering kan have negative konsekvenser for trivsel, hvilket understreger behovet for en professionel og helhedsorienteret tilgang, hvori også medicinsk behandling kan indgå. Behandling af svær overvægt hos børn og unge skal forankres i specialiserede enheder med de nødvendige tværfaglige kompetencer. Der skal ligeledes sikres sammenhængende og tværsektorielle forløb samt gode overgange fra børne- til voksenområdet.

4. Behandling af svær overvægt skal baseres på solid forskning

Behandlingstilbud skal være evidensbaserede, så rettidig indsats, behandlingsstrategi og forventet udbytte sker på bedst mulige grundlag. Dette indbefatter også viden om, hvornår medicinsk behandling effektivt kan forebygge behovet for mere indgribende behandling som kirurgi, hvor den samlede sundhedsgevinst er størst, samt hvilke potentielle skadevirkninger og komplikationer behandlingerne har – både fysiologiske og psykosociale. Samtidig er det vigtigt at identificere og kommunikere, hvornår behandlingsindsatser ikke har en tilstrækkelig effekt på sundheden, eller ligefrem skader den.

5. Behov for national styring og klare rammer for behandling af svær overvægt i specialiserede centre

Behandling af svær overvægt er i dag fragmenteret og kalder på national styring og klare rammer for, hvad der foregår hvor i sundhedsvæsenet. Patienter med svær overvægt mødes både i almen praksis og på sygehus til behandling af svær overvægt, som andre tilstande, hvor svær overvægt er en komplicerende faktor. Hos nogle kan det være nødvendigt med tværfaglig behandling af patienter med svær overvægt. Tværfaglige behandlingstiltag kan med fordel placeres i regionale specialiserede centre, hvortil der er tydelige opgavebeskrivelser og visitationskriterier. Formålet er at sikre sammenhæng, ensartet praksis og ansvarlig prioritering på tværs af sektorer.

6. Klarere rammer for information om svær overvægt og behandlingsmuligheder

Der er behov for tydeligere rammer for, hvordan information om svær overvægt og behandlingsmuligheder formidles til befolkningen. Sundhedsstyrelsen bør have en central rolle i at sikre, at information er sundhedsfagligt funderet, ikke-stigmatiserende og tydeligt adskilt fra kommercielle interesser, så borgere ikke udsættes for indirekte eller skjult påvirkning i relation til receptpligtig behandling.

7. Uddannelse og kompetenceudvikling bør understøttes i det offentlige

Uddannelse af sundhedsprofessionelle bør styrkes. Efteruddannelse og kompetenceudvikling på området bør i højere grad end i dag være forankret i offentlige rammer for at sikre faglig kvalitet, uafhængighed og ensartethed. Efteruddannelse bør samtidig styrke sundhedspersonalets kompetencer i mødet med patienter med svær overvægt, herunder viden om sygdomsforståelse og behandling samt kompetencer i respektfuld og afstigmatiserende kommunikation.

8. Behov for øget viden om forebyggelse af svær overvægt samt varigt vægttab

Ligesom årsagerne til svær overvægt er multifaktorielle, er forebyggelse af svær overvægt det også. Der er behov for styrket forskning i forebyggelse af svær overvægt samt i vedligeholdelse af vægttab, hvilket forudsætter prioritering af forskningsmidler på området.